

František Janošek

Jak to bylo, když v roce 1866 přitáhli na Vrbici Prusové

Osudný rok 1866 popisuje nadučitel Jaroslav Franc podle vzpomínek stařenky Lucie Janoškové, rozené Hubáčkové.

Na jaře onoho roku přišli na Vrbici rakousko-uhersští „šandáři“. Ve vybraných usedlostech poručili urychleně opravit selské vozy a koňské postroje. Dokonce chodili, mlátili na vrata a kontrolovali, jak opravy probíhají. Sedláci museli být připraveni, ale nikdo nevěděl, na co. Až jednoho dne muselo dvacet vybraných povozů, každý tažený párem koní, vyrazit na dlouhou cestu přes Brno na Hradec Králové. Stařencin tehdejší muž Josef Šimeček používal v hospodářství k povozům voly, a tak musel od handlíře – Žida z Kobylí – koupit jednoho koně a pro cestu na Hradec se spráhnout se stařenciným bratrem Václavem Hubáčkem. Vojská doprovázející transport zacházeli se sedláky velmi hrubě. Když některý nejel podle jejich představ, dostal bití. Jan Cvrček od tohoto soužení dokonce zemřel. Ostatní se vrátili šťastně domů.

Začátkem června 1866 přitáhli na Vrbici rakouští vojáci a ubytovali se po chalupách, kde se jim muselo vařit. U Šimečků jich bylo dvanáct. Vojáci prý byli drzí a dotěrní. Jeden z Rakušáků stále na Lucii dotíral, snažil se ji opleskávat, až se po něm ohnala vařečkou tak, že dostal přes hubu a tekla i krev. Od té doby měla od vojáka pokoj.

Celý vojenský oddíl se učil execírovat u Studýnek. Když to některý voják patřičně neuměl, musel si přinést lavici a dostal v leže rákoskou. Asi po čtrnácti dnech Rakušáci spěšně odtáhli směrem na Brno. Začínala válka mezi Rakouskem-Uherskem a Pruskem.

Už od konce června 1866 se Rakušáci utkávali s Prušáky v menších srážkách. Rozhodující bitva se odehrála 3. července 1866 u Sadové poblíž Hradce Králové. V této bitvě se střetlo na obou stranách celkem 450 000 vojáků. Výsledek krvavé bitvy byl pro Rakousko strašný. Rakousko-uherská armáda, ač měla silnou početní převahu, byla na hlavu poražena. Rakousko mělo kolem 45 000 padlých a zhruba 100 000 raněných a zajatých vojáků, Prušáci měli jenom 9 000 padlých. Důležitou roli v této bitvě sehrály pušky-jehlovky, které měly nabíjení zezadu. Rakušané měli staré pušky předovky. Voják při nabíjení musel být vzpřímený, a stal se tak pro Prušáky snadným terčem. Porážku neodvrátili ani rakouští dělostřelci (zde sloužilo mnoho Čechů). Dokázali sice vystřelit asi 40 000 nábojů ze jeden den, ale většina jich nevybuchla – byly vadné.

Vítězní Prušáci hnali zbytek rakouské armády na Moravu a k Vídni. Na Vrbici právě začínaly žně. Stařenka Lucie vzpomíná, že nesla oběd až na Šatrapské Úlehle, kde hospodář s ženci sklízel ječmen. Vzpomněla si dokonce, že maminka tehdy navařila šumajstru a napekla belešů. Při návratu z Úlehle se vracela přes Měkýše a slyšela už z dálky, že je na Vrbici nějak rušno. Bylo to 16. července. V dědině u panské hospody bylo plno vojáků s koňmi. Byli to Prušáci, pronásledující ustupující rakouskou armádu. U Šimečků si Prušáci dali koně do chléva, protože hospodář měl svoje voly v Úlehkách. Celkem měli ve stavení šest koní. Vojáci seděli v kuchyni a volali „essen!“ (jíst!). Hospodáři už stačili vybrat bečku vína, které pili z plechových šálků.

Vrbičtí tehdy museli odvádět na Čejč obilí, mouku, drůbež i dobytek na porážku, vše pro pruskou armádu. Dostali za to jakousi „cedulku“. Peníze, nebylo jich moc, za dodávky pro armádu rozdělovali radní Tomáš Ostřížek a Martin Zborovský. Šimečkům dávali jako náhradu 1 rýnský, ale stařenka to prý odmítla, že je to směšná cena.

Za jízdu přišla pruská pěchota. Vařili si plné hrnce kávy. Tehdy Vrbičtí poznali zrnkovou kávu, kterou zde zatím neznali. Po několika dnech někteří z Prušáků varovali Šimečkovy, že přijdou další vojáci a ti budou silně rabovat. Opravdu k tomu došlo. Hospodář je chtěl tehdy odbýt několika vajíčky, za které dostal 3 šestky (60 krejcarů), ale vojáci se stejně vrátili, sebrali štandlík sádla a další potraviny. Jednoho dne se stalo, že hospodář nebyl

k nalezení. Stařenka jej s pláčem hledala, protože si myslela, že ho Prušáci zajali. Nakonec ho našla u Obecnice (obecní studny), kde museli s Knápkem napájet veliké množství koní (tehdy tam byl jenom rumpál).

Někteří vrbičtí občané se prý chovali jako zrádci – radili Prušákům, kde mají rabovat (v kronice jsou dokonce i jména). Vojáci pak chodili po presúzech, rozbíjeli dveře a kradli maso, obilí i jiné potraviny.

Kromě jiného utrpení doneslo vojsko do oblasti i cholera, kterou onemocnělo hodně vrbičských občanů i pruských vojáků. Tehdy na tuto nemoc neznali léky. V obecní kronice se uvádí, že bylo až šest pohřbů denně a zemřelo skoro 70 vrbičských občanů. Pruští vojáci, kteří podlehlí choleře, byli údajně pohřbeni u zdi vrbičského hřbitova.

Vrbice s celou oblastí byla obsazena pruským vojskem až do 6. srpna 1866. Ovšem Morava si mohla oddychnout teprve 23. srpna 1866, kdy byla mezi Rakouskem-Uherskem a Pruskem podepsána mírová smlouva.

Zpracováno ze vzpomínek Lucie Janoškové, roz. Hubáčkové (1830–1934), zaznamenaných v obecní kronice Jaroslavem Francem.